

„Добърто имаш искрица съзнание, чуй!“

П. Яворовъ.

Урежда редакционенъ комитетъ.

ВИНАГИ ПРЕДЛАГАНИ.

Неплатени писма не се приемат — Ръкописи не се връщат.

Искренъ Правострълковъ.

Alfred Tennyson.

Войната е убийство въ униформа — Джеролдъ Дъгласъ.
Войната е пъкълъ — Генералъ Шерманъ.

Дойде надежда за блаженство и миръ.

Врѣме настѣпва за братство и миръ.

Отъ днесъ прѣстава човѣкъ да е звѣрь.

Днесъ вожделѣний начева се вѣкъ.

Вѣкове идать на братска любовь.

Звѣздитѣ.

(Семенъ Тихій).

Надъ безмълвнитѣ полета
Блѣската свѣтлитѣ звѣздички,
А земята спи огрѣта
Отъ сръбристи имѣ лжички.

Къито нея с'взорѣ устрѣменѣ
Се звѣздичкитѣ запитватѣ:
„Туй що е — живота земенѣ?“ —
(Да отгатнатѣ се опитватѣ).

Вси ли хора тамѣ се трудятѣ
Изъ полетата обширни
Ил' вѣвъ робство още нудятѣ
Сиромаситѣ безсилни?“

Ощѣ звѣздичкитѣ блѣстѣха,
А отъ гражданинѣ и селецѣ
Къмъ небето полѣтѣха
Виковетѣ: „хлѣбецѣ, хлѣбецѣ!“

М. Будиновѣ.

Искрици.

(Семенъ Тихій).

Близко е, близко е свѣтлото бъдаще —
Него не може вечѣ нищо да спре!
Скоро кат' слънце свѣтло на всѣдѣ ще
Хората с'свѣтлостѣ небесна огрѣ

Правдата гръмна, разбужда вси кѣтове,
Ето ги, носятѣ се мощнитѣ звукове,
Вечѣ и в'душата на роба се вмѣкнаха,
Искрици чистички вече избухнаха.

1911 г.

М. Будиновѣ.

Напрѣдѣ, напрѣдѣ другари! . . .

Напрѣдѣ, напрѣдѣ другари въ една душа сплотени
Съсѣ правда съ любовѣта си свѣтѣтъ да побѣдимѣ,
И надѣ полята страдни, въ сълзи и кръвъ облѣни,
Святото вѣчно царство на мирѣ да изградимѣ! . . .

Годинитѣ отъ днесѣ сѣ пророчески години: —
Тиранитѣ треперятѣ, прѣстоли се рушатѣ!
Морята, ей изчезватѣ и вѣчнитѣ пустини
Вѣвъ палми ще обраснатѣ и сѣ пѣсни оглушатѣ.

И тазѣ побѣда славна, не ще е осквернена
Отъ кървавия ужасѣ на бойнитѣ поля;
Не горѣстѣ ще се чуе въ земята възродена,
Не плачове и вопли, а пѣсни на хвала.

И Богѣ ще царува надѣ всичкитѣ народи,
И мирѣ ще владѣе надѣ смъртния юдолѣ,
И лѣва и сърнето, дѣтето ще ги води;
И нѣма вечѣ да има ни сълзи нито болѣ

Leysin, 7 декември.

Илия Крачевѣ.

Далеченѣ звѣнѣ надежденѣ звѣнѣ . . .

Далеченѣ звѣнѣ, надежденѣ звѣнѣ
Надѣ въ мразѣ поля вковани
Далеченѣ звѣнѣ, за щастие сънѣ
Отъ коледни камбани

Прѣдѣ мене пѣтъ, незнаенѣ пѣтъ
Въ снѣгѣтъ къмъ тамѣ се вие,
Надѣ тоя пѣтъ, далечѣ въ снѣгѣтъ
Орлякѣ се черенѣ вие

Далеченѣ звѣнѣ, надежденѣ звѣнѣ
Отъ коледни камбани; —
Надѣ моя сънѣ, за щастие сънѣ
грачатѣ черни врани

Лили.

Когато Исусѣ се роди и сега.

Близко двѣ хиляди години отъ какѣ се Исусѣ
роди, близко двѣ хиляди години отъ какѣ ний
християнитѣ пѣемѣ пѣсни за Неговото рожде-
ство. Съ радостѣ посрѣщаме и изпращаме рожде-
ннето на Исуса, понеже въ Неговото лице се яви
Богѣ на земята да възвѣсти на хората божест-
ната правда и истина.

Исусѣ се роди въ епоха, когато безаконие-
то и прѣстѣпността бѣха издигнати въ култѣ,
когато всѣка човѣшка и божествена правда бѣ
потжикана, когато едни тѣнѣха въ разкошѣ, а
други умираха отъ гладѣ, когато робитѣ служеха
за храна на хищнитѣ животни, когато жената
бѣ издигнала въ култѣ своята плѣтъ, когато проста-
та маса бѣше суверенѣ, а ученитѣ безвѣрни
ци . . . Верѣдѣ тоя нравственѣ мракѣ отъ брѣ-
говетѣ на Генесаретското езеро се чуватѣ утѣ-
шетелни думи: „Елате при мене всички що се
трудите и сте обрѣменени и Азѣ ще ви успо-
коя . . .“ Блажени сѣ кроткитѣ, милостивитѣ, чисто-
сърдечнитѣ; блажени сѣ гоненитѣ заради прав-
дата“ . . .

Това е билѣ небесенѣ гласѣ не познатѣ на
древносттата. Това сѣ били думи съвършено но-
ви за онова общество, верѣдѣ което е царувало
само неправда. Христосѣ повикналѣ страдалцитѣ
мжчениитѣ, онеправданитѣ и отчаянитѣ и ги утѣ-
шилѣ и насърчилѣ.

Първата и единична заповѣдѣ, която легна
като краегълненѣ камѣтъ въ основата на християн-
ството бѣ: „Люби Бога, люби ближния си“. Тая
любовѣ разруши основитѣ на древния паганизмѣ.
Тя била сила, която крѣпила младитѣ християн-

ски общества. Първите християни били изпълнени съ с тая любовъ — тѣ били една душа и едно тѣло. Тамъ нѣмало ни богати ни бѣдни Вдовишкитѣ и сирашки очи не сж били влажни отъ сълзи.

Теки вѣкове...

Дошла епоха, когато християнството трѣбвало отъ гонена религия да стане господствующа. И за жалостъ облѣчено въ разкошни накити християнството изгубило много отъ своитѣ нравствени качества. То, казва Иеронимъ, печелило въ количество и великолѣпно отношение, но изгубило въ нравствено.

Прѣдставителитѣ на християнството почнали да изпълняватъ всѣкакви компромиси прѣдложени тѣмъ отъ властѣта. И Божий духъ почналъ да изчезва. Почнало да царствува пакъ злото, почнала да господствува тиранията.

Христовитѣ „замѣстници“, устроили черквата тѣй както тѣ разбрали, като отнѣли свободната мисль и свободното слово. Епифоти се издигнали въ името на Исуса, войни се водѣли въ името на вѣчната правда, мира и любовта... и буднитѣ съвѣсти, благороднитѣ души, отзивчивитѣ сърдца охладѣли къмъ всичко което се прѣдставяло за божествено.

Сега, когато двадесетъ вѣка ни дѣлятъ отъ онази епоха, въ която Богъ благоволи да слѣзе верѣдъ хората, ний пакъ живѣемъ не по християнски, ний сме близки по нрави, характеръ, па даже и култура до езичницитѣ, които сж живѣли въ врѣмето на Исуса.

Между днешнитѣ християни царува неправда, злоба, завистъ, лицемерие, подлостъ, лакейничество продажностъ, ... — и днесъ виждаме едни да живѣятъ въ разкошъ и охолностъ, а други да замръкватъ безъ хлѣбъ на улицитѣ. И днесъ виждаме едни да живѣятъ въ великолѣпни кжци, а други въ влажни дупки, едни да тираниствуватъ, а други да робуватъ. И днесъ виждаме едни да легатъ и ставатъ съ смѣхъ на уста, а други съ сълзи на очи; едни въ врѣме на болѣстъ да се окръжаватъ съ десетки доктори, а други да умиратъ на улицата безъ ничия помощъ. И днесъ виждаме хора, управници, владци и попове, търговци и чиновници, да градятъ своето щастие върху нещастieto на другитѣ.

И ний все пакъ се зовемъ християни, имаме великолѣпни църкви, „святи“ епископи, свещеници, проповѣдници; посѣщаваме редовно богослуженията, постимъ и на Бога се молимъ...

Колко е тъжно!

Тъжно е, че всички ний сме „книжни“ християни, а не „дѣлови“!

Не! Ехото на ангелската пѣсень за „миръ и благоволя между хората“ трѣбва да стане плътъ, да се весели между насъ, за да можемъ да се наречемъ членове на Царството Божие, когато едни други си честитимъ „Рождество Христово!“

П.

Мирюлюбовъ.

Църквата и народа.

Въ миналия брой на „Искрица“, ний обѣщахме, че ще се повърнемъ по обстойно върху статията въ „Народенъ Пастиръ“ озаглавена съ горния надсловъ.

Оязи, който е чель речената статия, вижда, какъ нейния авторъ напуца своята тема и загазва въ едно друго поле; той се нахвърля върху инославнитѣ религии, и сили се да изопѣчи истината като обвинява всички „неправославни“, че били врагове на българската народностъ. Че подържанитѣ отъ инославнитѣ религии, институти били „врѣдни“ за народа ни. Че чуждитѣ пропанди сж били едно „оскърбление“ „омаломощение“ „убиване“ на българския народъ.

Ний съзираме „истината“ въ тѣзи обвинения и желаемъ да я разкриемъ ей тукъ на това мѣсто, за да я видятъ не само изуититѣ въ народната ни църква, но и ония които плащатъ попскитѣ и владишки заплати подъ натиска на данѣковия законъ.

Ето гдѣ е истината. И попове и народъ виждатъ мъртвилото въ държавната църква. Виждатъ, че тя се е обезсомила и изгубила всѣка сила на християнско влияние. Тя не може да промѣни живота на лжжитѣ, на гордѣливитѣ, крадцитѣ, кръчмаритѣ, пииницитѣ, развратницитѣ, които сж вписани въ нейната архива като „благочестиви православни християни“, членове на държавната църква.

Държавната църква освѣщава, благославя най-отврътителнитѣ измами, лжи и кражди, вършени отъ нейната крѣпителка, държавата.

Държавната църква велегласно вика да е майка хранителка на религиозното чувство у народа. Но, за Бога, покажете ни, дѣ въ основата на тая църква се съзира сѣнка отъ религия, най-главното нѣщо на която е равенството и братството на всички? Не отрича ли тя това християнско положение словомъ и дѣломъ и не цѣпи ли народа на враждебни едни на други групи?

Нека синодалнитѣ старици да ни кажатъ какъвъ е този Богъ въ когото тѣ вѣрватъ и на когото се даватъ противоположни характеристики: на едно мѣсто справедливъ, Богъ на любовта, а на друго — Богъ на господари и роби, на нисши попове и „блажени владци“, на подчинени и началници?

Забѣлжителни сж въ случая думитѣ на покойния Самоковски Митрополитъ, Досетей който за много години е билъ прѣдсѣдатель на синода. „Остарѣхъ, казва той. Не мога да работя. Силитѣ ме изоставиха. А което е по-

главно, на стари години съвѣстѣта ми не се мири съ много нѣща въ синода. Азъ не искамъ да бжда участникъ въ тѣхъ, не искамъ да ме споменуватъ съ зло въ бждѣще. Самъ нищо не мога да прокарамъ. За църквата не се грижатъ. Въ името на църквата себе си гледатъ, себе си облагоденствуватъ. Защо азъ да подписвамъ тѣхнитѣ рѣшения? Защо да имъ подпомагамъ въ съвѣстѣ нецърковни намѣрения и дѣяния? „нашата църква отива злѣ. Азъ съмъ старъ, ще умра. Вий сте млади, ще сте живи, ще видите слѣдъ 10 години какво ще стане. Хората бѣгатъ отъ църква. Бѣгатъ отъ ония, които стоятъ начело на нея, които сж похитили ключоветѣ на Царството Божие, безъ да вѣрватъ въ него, бѣгатъ и отъ църквата. Бждѣщето на „нашето“ християнство не е розово. То ще падне мъртво, защото ще бжде удушено отъ ония, въ чиито рѣцѣ е изпаднало . . .“

Вий не се съмнявате въ истинността на думитѣ на покойния Митрополитъ Досетей. Той говори каквото е видѣлъ, каквото е прѣживелъ. Говори го за добро на църквата.

Е, добръ. Слѣдъ всичко това възможно ли е човѣкъ съ здравъ разсѣдѣкъ и искренъ спрѣмо себе си и спрѣмо хората да търпи прѣстѣпността въ църквата? Може ли здравия разумъ да вижда маскирани хора, съ комично облечени дрехи, надхвани съ грубъ егоизмъ, изпълняващи сухи форми за златни пѣри, да вижда всичко туй което прѣдставляватъ „замѣстниците“ на Бога тука на земята, да вижда и стои мълчаливъ, робски да немѣе подъ стрѣхата на държавната църква? Може ли?

Ето истината на хвърлянитѣ обвинения отъ автора на прѣдметната статия въ „Народ. Паст.“: — защото хората съ здравъ умъ не могатъ вече да търпятъ изматата на църковнитѣ „паши“, защото не намиратъ храна за душитѣ си въ мъртвитѣ тананикания на попа, тѣ отварятъ уста и искатъ обнова. Обаче „светитѣ“ старци вмѣсто да долавятъ този зовъ, и отговарятъ на нуждитѣ на своето паство, тѣ съ „височайши“ заповѣди отлъчватъ такива „бунтовници“ като ги иматъ за антихристи“. Отлъчениитѣ не могатъ безъ религия, не могатъ безъ църква. Тѣ иматъ своята църква — улицата, домътъ дюгена; тѣ иматъ своята религия — живота, трудътъ, братскитѣ отношения между хората, живата любовъ въ всички прояви на живота.

А тамъ жива религия подкопава основитѣ на мъртвата, за да я замѣсти, или най-малко за да я възкреси. А това възкрѣсване на мъртвата религия плаши нейнитѣ крѣпители. То ще наруши тѣхното спокойствие, ще прѣсече медената рѣка, за да накара всички да работятъ, защото въ трудътъ е живота, а живота е религия.

Ето защо, хората на държавната църква се плашатъ отъ новитѣ пропаганди и искатъ тѣхното ограничение чрѣзъ закони, като ги бѣдятъ въ вредителность за народа ни.

Ще ли има правителства, които да чуютъ това изутиско желание, не знаемъ. Въ България всичко става. Възможно е да повърнатъ страната ни двадесетъ години назадъ. И безъ това тя е доста закъснала. (1) Но тѣй, или иначе, факта си остава вѣренъ и ясенъ за всеѣкого, че държавната църква се е обърнала на мащеха майка спрѣмо народътъ ни, не само че не му дава храна, но му отнима и онова, което той е придобилъ съ кървавъ потъ.

Дѣйността на държавната църква е така жестока въ практическитѣ си послѣдствия за народа, че не е чудно гдѣто много просвѣтени умове сж отправили стрѣлитѣ си кѣмъ нея. Обвити въ дрѣхата на това, което е най-свято за народа — религията, крѣпитѣлитѣ на държавната църква сж имали чудно влияние надъ него. Той е вѣрвалъ въ всичко каквото тѣ му се прѣписвали. А съ тая сполука църковнитѣ бюрократи ставатъ по могъщи и по-сигурни въ успѣха да подчинятъ масата и да смучатъ повече сокъ за своя чорбаджийски животъ.

„Народътъ не е способенъ да знае, кое е полезно и кое вредно за него. Той има нужда отъ опекуни. Нима не е право „просвѣтителитѣ“ хора да ръководятъ ония които тънатъ въ мракъ“?

Тѣй расхждаватъ лицемѣритѣ, които искатъ да „ръководятъ“ народа, за да тлѣстятъ на неговия грѣбъ.

„Вий не сте способни да разберете свойтѣ интереси“, казватъ тѣ. И тѣ нѣма да ви позволятъ да разсждавате даже кое намирате за себе си полезно. Тѣ всичко ще обсждатъ и рѣшатъ противъ вашата воля.

Ако всичко туй, което ви говори тоя „родъ лицемѣренъ и ненаситенъ“ бѣше справедливо, то вий бихте стояли много по низко отъ животнитѣ, защото животнитѣ знаятъ онова, което (споредъ тия лицемѣри) вие не знаете, макаръ тѣ да дѣйствуватъ по единъ слѣпъ инстинктъ.

Обаче Богъ не ви е създалъ за това, да бждете стадо въ очитѣ на другитѣ. Той ви е създалъ за свободенъ братски животъ. Но братъ на братъ не може нищо да заповѣда. Братята сж свързани по тежду си съ взаимни условия.

Бждете хора! Въ свѣта нѣма такава сила която може да ви випрегне въ хумота противъ вашата воля. Но доброволно, ако сами желаете можете да влѣзете въ хумота.

Има и други животни. Тѣ свободно живѣятъ погоритѣ и полетата. На робство не могатъ да се приучатъ, не е възможно да се съблазнятъ съ никакви примамки, не могатъ да се побѣдятъ съ никакви сплашвания.

Можественитѣ хора приличатъ на тѣхъ; малодушнитѣ — на пѣрвитѣ“.

Мжжествения народъ, обреченъ на редица злини, прѣгъванъ подъ хомота на ежедневнитѣ грижи се стрѣска за да скочи. И той ще скочи както направи въ франция и Португалия за да се разправи съ ония които го лѣжатъ, крадѣтъ, убиватъ и „благодарятъ“. Той ще скочи за да разчисти смѣткитѣ си съ ония които Исусъ казва че сж „вълци грабителѣ“ и „гробница варосани“.

Левъ Толстой.

Виденето въ домътъ.

Въ единъ отъ хубавитѣ разкази на Толстой се говори за единъ бѣденъ селянинъ, който билъ посвѣтенъ християнинъ. Той билъ човѣкъ съ благо сърдце и благородно разположение; единъ трудолюбецъ и човѣкъ, който е страдалъ много отъ нещастие, но който пакъ съ своитѣ оскѣдни срдѣства е търсилъ случай да прави добро. Селянина видѣлъ видение. Нему се сторило че

е видял образа на Спасителя, който го посѣтил когато спалъ, и който му казалъ че ще дойде въ домътъ му на другия день. Селянина, като се събудилъ, видялъ че това е сънъ. Но пакъ сърцето му пламнало при мисълта че ще види учителятъ. Много пѣти той се е молилъ учителятъ да го посѣти, и сега ще го посѣти! Той ще почете неговия домъ съ своето божествено присѣствие и благодатна усмивка и бѣдащи благословения. Селянина се заловилъ да се приготви за славно посѣщение. Деньтъ билъ буренъ, много студенъ. Той полѣлъ и помелъ малката стая, наредилъ столчетата, наклалъ огъна и турилъ да свари малко зелена супа. Само единъ хлѣбъ и супата е било всичкото що е ималъ за ядене. Ала, бѣдността не е била нищо! той е билъ богатъ съ общианieto за идването на учителя.

Часъ слѣдъ часъ той гледалъ прѣзъ прозорчето. Улицитѣ били пуси. На срѣща се задалъ единъ търговецъ, който билъ полузамръзналъ и вървѣлъ борящъ се съ бурята. Като видялъ че човѣка залита, да падне, селянина се спусналъ, отворилъ вратата и точно на врѣме прихваналъ падающия човѣкъ. Той довелъ търговеца въ домътъ си, турилъ го да сѣдне край огнището, стоплилъ го, повърналъ живота му и го нахранилъ съ зелената супа. Когато човѣка укрѣпналъ отишелъ по пѣти си. Слѣдъ него се показала една бѣдна жена, която събудила съчувственото му сърдце. И нея той въвелъ въ домътъ си, стоплилъ я, нахранилъ я, изсушилъ мокритѣ ѝ дрипи, загърналъ я съ своята дрѣха и я изпратилъ по-крѣпка и по-весела.

Деньтъ прѣвѣлялъ. Слѣдъ като нощта почнала да разтила своята тъмна мантия, той видялъ едно дѣте че лежи на улицата блѣскало отъ бурята. Селянина излѣзалъ, увилъ студеното и полусъзнателно дѣте въ своята широка блуза и го занесалъ въ къщата си. Той се трудилъ много до като съживилъ полузамръзналото дѣте, и най-послѣ успѣлъ. Той далъ на дѣтето малко топло млѣко и хлѣбъ, нахранилъ малкото страдалче, което се успокоило, легнало и заспало усмихнато и благодарно.

„О!“ казалъ селянина, като гледалъ прѣзъ прозорчето къмъ улицата, „Учителятъ, Учителятъ каза че ще дойде, и още не е дошълъ“.

Той сѣдналъ при огънѣтъ и глѣдалъ къмъ лицето на заспалото дѣте. Изведнѣжъ го нападнала скърбъ и голѣмо съчувствие. Въ това врѣме му облача дрѣшка. Внезапно той видялъ свѣтлина въ стаята. Тая свѣтлина не била отъ угасващия огънъ. Като погледналъ, той видялъ че не е само съ спящото дѣте. Тамъ стоялъ учителятъ облѣченъ въ бѣло облѣкло и усмихнатъ. „О, Учителю!“ той казалъ съ полуотворени уста, „Азъ съмъ чакалъ и уждакъ прѣзъ цѣлия день, блаженный учителю, но ти не дойде, а сага е тъмно“.

Учителя му проговорилъ нежно. „Днесъ три пѣти азъ дохождахъ тука. Пѣтника когото нахрани и стопли — това бѣхъ азъ. Жената, която нахрани и облѣче — това бѣхъ азъ! и тона дѣте, което ти спаси отъ смъртъ — това съмъ азъ, занѣто това, което сте сторили на едно отъ тѣзи най-малкитѣ мои братия на мене сте го сторили“. Видѣнието изчезнало, а селянина останалъ правъ. Той останалъ саминъ съ спящото дѣте, още било усмихнато; и той знаеше че Христосъ е посѣтилъ домътъ му този день.

гр. Хасково.

Прѣвелъ: А. Георгиевъ.

Ужаситѣ на войната.

Има ли такъво нѣщо като цивилизована война? Нѣкои трѣбва да сж се усъмнили при четенето на телеграмитѣ, които разправятъ за страшнитѣ нападения на италианскитѣ войници въ Триполи и за клането на китайцитѣ въ Ханкоу.

Държавнитѣ прѣдставители говорятъ въ всемирнитѣ конференции, за свѣтитѣ принципи на модернитѣ съотношения между народитѣ, и за законитѣ на цивилизацията и хуманността. Но, ний искаме да знаемъ, кждѣ се крие разликата между убиването на безпомощната арабиня и нейнитѣ дѣца, (които не воюватъ) въ триполитанската пустиня и безразборната касапница на незащитнитѣ бѣжанци въ Ханкоу?

Истината е, че всѣка война е легитимизирано убийство и когато грубитѣ страсти на човѣцитѣ сж не обуздани на бойното поле, всички разсѣждения за хуманностъ сж забравени.

Въ английскитѣ и американски журналы историята за звѣрствата въ Сидъ Бенъ Мажеоро оазисъ е напълно и подробно описвана и ти е позоръ за днешната цивилизация. Кореспондентъ описватъ италианската войска, като „буквално“ опита съ кръвта, която сж пролѣли.

Въ едно село жителитѣ били изтрѣбени и мѣстото изгорено дори до земята. Мъртви тѣла лежали на всѣкъдѣ, а тежко раненитѣ били изоставени да мрѣтъ. Цѣли арабски фамилии, бащи, майки и дѣца, които не сж воювали, сж били заклани.

„Имаше много дѣца, но какво стана съ тѣхъ“, пита единъ кореспондентъ. Какво стана съ тѣхнитѣ майки?

И въ други мѣста войната е била касапница. Всѣки жителъ, младъ и старъ е билъ въоръженъ. На групи сж се събирали по улицитѣ за да стрѣлятъ срѣщу нападаелитѣ. Тѣ не сж били войници, но просто жители, араби, излѣзли изъ домоветѣ си. Една група повече отъ 50 души, между които е имало и дѣца, били заобиколени отъ войската, завързани здраво съ въжа и заведени извънъ градътъ за да ги заколятъ като добитѣкъ.

Около 2000 души, бѣха заклани казва единъ кореспондентъ, отъ които 400 бѣха жени.

Ако това е война, нека попитаме хармонира ли съ законитѣ на „цивилизовано воюване? А ако не е война, какво ще наречете тия кланета на човѣци?

Факта си остава вѣренъ и фронта цивилизованиѣ страни, че това е една ужасна война и то не между диваци, не въ тъмнитѣ вѣкове, а днесъ въ просвѣтления 20 вѣкъ, съ „християнска цивилизация и международни конференции за миръ и арбитражни сѣдове...!

Не говори ли това ясно и високо, че войната е варваризмъ и че не може да е оправдателна никога и съ никакви цѣли и принципи, нито пакъ е въ съгласие съ законитѣ на човѣческото естество?

Въ ненаситната жадностъ за човѣческа кръвъ, ний долавяме ехото отъ мрачния варваризмъ на тъмнитѣ вѣкове и въ лицето на воюващитѣ страни и на ония които немѣятъ прѣдъ ужасѣтъ на войната, виждаме сжщински варвари.

А това е ужасно!

То е срамно за двадесетия вѣкъ!

КОЛЕДЕНЪ РАЗКАЗЪ.

Л. Розеггеръ.

Жената на дюлгерина.

Най-послѣ!

Най-послѣ се свърши прѣдпраздничното прибиране. Нищо не остана непобутнато. Нито единъ столъ, нито една поличка останаха непричистени: всѣко пѣтно избърсано всичко лѣснато и турнато въ порядѣкъ. А слѣдъ този уморителенъ трудъ, какъ успокоително дѣйствува тишината, и колко мило е спокойствието което възвѣщава появяването на божествениятъ младенецъ. Въ единъ отъ ъглитѣ на къщата се намира люлката дѣто той спи. Който е обутъ се събува; който е събутъ безшумно се движи, за да не събуди спящото дѣте.

Жената на дюлгерина загрижено тича по цѣлата къща. Господарския погледъ трѣбва да обхване всичко и при това да не се оцапа току-що измития подъ. Трѣбва всичкитѣ прозорци да се прѣгледатъ, всички полици и съндѣци да се обършатъ, щото нигдѣ да не остане пѣтно. Навѣнъ вѣтърътъ вѣе и повдига цѣли облаци отъ снѣгъ, натрува го по прозорцитѣ, и затѣмнѣва малкитѣ стайчки.

Въ най-хубавата стая масата е покрита съ бѣла покривка, върху която лежи кръстъ съ разпятия Христосъ, свѣщникъ съ горяща восѣчна свѣщъ и малка чашка изъ която се показва клонче отъ вишиново дърво. По единъ обичай това клонче е отчупено въ денятъ на св. Варвара и трѣбва да увѣхне прѣзъ святата нощъ. Пѣпкитѣ сѣ набѣвнали, готови да се разтворятъ всѣка минута. Хазайката се приближи къмъ вратата, внимателно я отвори и тихо заговори:

— Тссс...

— Въ кухнята готвачката задрънка сѣдветѣ.

— Тссс...

— Божествениятъ младенецъ спи! Хазайката цѣла е вдѣлбочена въ благоговение. Коситѣ ѝ сѣ сплѣтени въ двѣ плитки, които обвиватъ главата ѝ като вѣнецъ: върху плѣшитѣ ѝ е намѣтнатъ най-хубавиятъ червенъ шалъ, а празничниятъ фиѣтанъ е прѣпасанъ съ хубава копринена прѣстилка. Въ рѣцѣтѣ си държи черни броеници и седнала въ креслото около масата цѣла се е съсрѣдоточила въ една мисль: „Святата нощъ! Святитѣ младенецъ.“

Изведнажъ се раздаде трѣсъкъ. Нейния мъжъ, дюлгеринътъ, неволно се обърна къмъ канапето и съ лакѣтътъ си закачи стола.

— Тссс!

— Тя стана.

— Защо безобразничашъ?

— Какво? Безобразничашъ? — Измърмори дюлгерина, като протѣгаше лѣниво рѣката си, — сега е невъзможно да се спи. Остави ме на мира.

Поне недѣй прави шумъ и не спи, ако не искашъ да се молишъ.

Тѣкмо напротивъ, човѣкъ шуми най-малко кога спи!

Ала не ти! Ти въ снѣ шумишъ най-много. Освѣтъ това прѣкагурвашъ съ рѣцѣ нѣкой столъ и произведишъ шумъ; а хъркашъ и сумтишъ тѣй, като че ли работятъ два триона.

— Дюлгеринътъ сѣдна и доброволно забѣлѣжи.

— Да, съ трионътъ днесъ може и да не се работи.

— Ти тѣй хъркашъ, че човѣкъ може да полудѣе.

— Нима ти още до сега не свикна?

— Не говори глупости, моли се! Ето-избери си молитва.

Тя взѣ отъ полицата молитвеникътъ и изтърси отъ него прахѣтъ.

— Все ще измислимъ нѣщо! Ще се моля, когато зазвѣнятъ въ църква. А сега искамъ да спя. Азъ се уморихъ.

Не безобразничашъ и не грѣши!

При тѣзи думи хазайката сърдито блѣсна съ кракъ скамейката.

Дюлгеринътъ погледна жена си и направи движение съ устата.

— Хм, ... тебъ и годинитѣ не те вразумяватъ, вечъ старостѣта приближава, а ти все сѣщата!

— Слава Богу! Азъ винаги говоря истината. Поне за великия день си припомни, че си кръстенъ човѣкъ. Мигаръ си отъ камѣкъ? Нима ти забрави, какъвъ день е утрѣ? Ами, че утрѣ е Рождество.

— А нима азъ върша нѣщо лошо?

— Но и нищо добро не вършишъ. Казвамъ ти, избери си молитва.

— Нѣмамъ и намѣрение! Прѣзъ живота си, по заповѣдъ никога не съмъ билъ набоженъ. Когато това не е по душа.

— По душа? Затова ти дълго ще чакашъ! По душа. Спомни си само, какъ се отнасяшъ дѣлниченъ день! Просто срамъ! Святитѣ дни сѣ прѣдпазначени за покаяние.

— Много ми е затрѣбвало! — недоволно измърмори дюлгеринътъ. Цѣла недѣля човѣкъ работи безъ да си почини, никому не върши зло, а въ празникъ трѣбвало да се кае! Смирено благодаря! Това прѣвишава човѣшкитѣ сили!

— Тебъ казвамъ, моли се! почакай, -- когато Христосъ Спасителътъ ще дойде да сѣди живитѣ и мъртвитѣ, тогава ще те накаже за това!... Прѣсвято Богородице, какво е това?

За нѣколко минути настѣпи пѣленъ мракъ, като че ли отвѣнъ забулиха прозореца съ черно сукно; чу се тѣпъ ударъ, слѣдъ това, наново снѣгътъ се завъртъ прѣдъ прозорцитѣ. Дюлгеринътъ се обърна къмъ прозореца. Отъ намиращиятъ се прѣдъ къщата старъ боръ, бурята откъсна единъ голѣмъ клонъ.

— Господи, Боже Милосърдний! Какъвъ страшенъ день! — измѣнка хазайката, — това нищо хубаво не прѣдвѣщава: това прѣдсказва лоша година.

Разбира се, ако не те взематъ дяволитѣ, всичко ще бѣде на злѣ! — добродушно измърмори дялгеринътъ.

Тя го погледна студено, стистна устни и каза:

— Днесъ не ще се разговарямъ съ тебъ; Почакай, нека само мине великиятъ день! Тогава ще видимъ, кого ще взематъ дяволитѣ!

Тя отиде при вратата, надъ която висѣше чашка съ светена вода, потопа въ нея трита си прѣста и опръска съ водата стѣнитѣ, послѣ наново ги потопа и опръска дялгерина.

Той безъ да говори, неподвижно я гледаше.

— Прѣсвѣто Владичице! Него го прѣскалъ съ светена вода, а той и да се покръсти даже не може!

Тя избѣга въ кухнята и се върна оттамъ съ тенджерка, добръ нажежена въ пещъта, насила върху нея тамянъ и почна да кади цѣлата стая, масата, кревата и мѣжа си. Най послѣ, търпѣнието на дялгерина се свърши. Той скочи и съ високо проклетие разтвори прозореча.

Заедно съ мразовитиятъ въздухъ отъ улицата се вмѣкна шумътъ на възбудени гласове. Върѣдъ виенето на вѣтѣра хората викаха, че се случило нещастие: бурята отнесе покривътъ отъ колибата на вдовицата Цеица, и дѣцата останаха подъ открито небе.

Жената на дялгерина плѣсна съ рѣцъ и извика:

Ето на, Божиятъ гнѣвъ! И то за това, че хората не щатъ да се молятъ! Прѣсвѣто Владичице! Сега отиде на вѣтѣра цѣлата свѣта вечеря! Боже! Намѣсто да се моли, той бѣга на нѣкѣдѣ. Кой може освѣтъ милостивиятъ небесенъ баща, да ни защити по-добрь!

Вдовицата Цеица имаше три малки дѣца, отъ които най-голѣмото лежеше болно отъ скарлатина. Вдовицата въ селото твърдѣ не я обичаха; разказваха, че тя имала навикъ да жѣне тамъ, гдѣто не е сѣла. Гласътъ на вѣтѣра до толкова разруши покривътъ на нейната мизерна колиба, че свѣтътъ на цѣлъ облакъ се въртѣше изъ стайката.

Вдовицата съ плачущитѣ дѣца дълго се скита по селото, безъ да намѣри подслонъ. Най вече всички се бояха отъ болното дѣте. Учителътъ съжали нещастницитѣ, но не му позволиха да ги прибере въ училището, защото това би значило да се вкара въ него заразата. Бездѣтната жена на дялгерина рѣшително се отказа да ги приеме, защото не искаше да си развали набожното празнично настроение. Най-послѣ свещеникътъ си спомни, че Този, когото чакаха тази вечеръ, каза: „и който прибере едно такова дѣте въ Мое име, той Мене ще прибере“. Кое съ ласки, кое съ хитростъ, той сполучи да подслони майката съ болното дѣте въ църковната кѣща.

По това врѣме въ улицата се появи дялгеринътъ. Съ високъ гласъ, когото не може да заглуши даже и бурята, той извика своитѣ работници съсѣди. Скоро селото засѣхна отъ ударитѣ на чуковетѣ и шумътъ на трионитѣ, за голѣмъ ужасъ на дялгеровата жена, за която по сжко отъ всичко бѣше свѣтлата тишина на великата нощъ.

Нима при такова безобразие вишневото клонче ще цѣфне? А светиитъ младенецъ? Нима той при такъвъ шумъ може да спи?

Когато отъ камбанарията се чу Коledниятъ звѣтъ, върху покривътъ на вдовицината колиба тракането и виковетѣ още продължаваха. Когато благочестивитѣ хора, подъ звучитѣ на органа славославаха Христа, заедно съ фучението на вѣтѣра въ църквата се вмѣкваше сжщиятъ сутренъ шумъ, чуваха се виковетѣ и ударитѣ на тежкитѣ чукове. Благочестивитѣ жени ужасени се вслушваха къмъ тѣзи звукове, които имъ прѣчеха да се съсредоточатъ въ молитвитѣ. Най-послѣ, въ полунощъ, когато тържественитѣ звуци на органа се слѣха въ великиятъ химнъ на родилитѣ се Вѣстителъ на милосърдието, почти всички работящи хвърлиха инструментитѣ си и отидоха въ църквата. Бурята виѣше и злобно друсахе току що поставенитѣ грѣди, заплашвайки да разруши онова, което хората току що бѣха настроили съ такъвъ трудъ. Дялгеринътъ се надѣваше до призори да свърши покривътъ; но сега, когато почти всичкитѣ негови помощници отидоха на църква, когато даже момчетата хвърлиха въ снѣга чуковетѣ и избѣгаха, тази надежда изчезна. Дялгеринътъ го обхвана ядъ и почна да ругае:

— Дяволъ да ги вземе всичкитѣ тѣзи проклѣти лицемѣри! Готови сж да цѣлуватъ нозѣтъ на Господа Бога, а бѣдниятъ човѣкъ нека умрѣ! Каква работа иматъ съ него! стоятъ въ църквата и бездѣлничатъ! Мислятъ, че тамъ, горѣ, не ще се нарадватъ на такаво бездѣлие! свирятъ на органа и пѣятъ: „тебѣ Боже хвалимъ! Любуватъ се на восъчниятъ младенецъ Христосъ, а болното дѣте нека . . . тѣ! — едвамъ не казаха — да мрѣ. — Подъ краката имъ! Дяволъ да ги вземе всичкитѣ тѣзи проклѣти лицемѣри, богупротивнитѣ безбожници!

Тѣй ругаѣше дялгеринътъ, подкѣрпѣйки думитѣ си съ силни движения, отъ които грѣдитѣ се люлѣха на вси страни и причиняваха страхъ на двамата калфи.

Църковната служба се свърши. Изъ широкитѣ врати на църквата се разлѣ тълпа отъ хора а дялгеринътъ все още ругаѣше и ковѣше върху покривътъ. Тогава единъ отъ съсѣдитѣ каза на другъ:

— Ако не му помогнемъ, той ще побѣсиѣ. Да идемъ съ общи сили покривътъ може да се свърши за единъ часъ.

Но другиятъ гордо отхвърли назадъ глава и рече:

— Мигаръ ти мислишъ, че азъ на коледа ще се занимавамъ съ черна работа?

— Тѣзи думи бѣха казани съ таково изражение, че тѣ произвѣдоха тѣкмо обратното впечатление.

— Чухте ли? попита единъ отъ селянитѣ, — ако е дошла работата до тамъ, то по моему ругателътъ дялгеринъ е по-добъръ, отколкото този лицемѣръ. Азъ ще ида да помагамъ.

— Слѣдъ него отидоха и другитѣ. Наново пламнаха факлитѣ, наново цѣлото село заѣхна отъ ударитѣ на чуковетѣ и бравитѣ. Жената на дялгерина въ отчаяние запуши ушитѣ си да не слуша.

— Нито да се молишъ, нито да спишъ можешъ! За тѣзи безбожници нѣкаква си бѣдна негодайка е поскѣпа отъ младенецътъ — Спасителъ, когото тѣ не оставятъ на мира даже и въ люлката. Господи, прости нашитѣ прѣгрѣшения!

Когато изгрѣ слънцето, студениятъ вѣтрѣ още въртѣше снѣжни облаци надъ селото. Но покривѣтъ на вдовицата бѣше готовъ и вѣтрѣтъ нищо не можеше да му стори. Въ печката весело пращѣше огънь и вдовицата съ дѣцата се върна въ къщи. Долгеринѣтъ, облѣченъ, съ кални и мокри обувца, лѣжеше въ криватѣтъ и тѣй силно хъркаше, че потрѣперваха стѣклата на прозорцитѣ. Жена му стоѣше на вратата и прѣзрително го гледаше:

— Лежи като говедо! Какъ е възможно човѣкъ да бѣде такъвъ безбожникъ!

Тя не се свѣрташе на едно мѣсто. Съ нищо не можеше да се успокои и утѣши. Още на сутринята тя отиде при свещеника! Сълзитѣ я задавиха и тя отначало не можа да каже нито една дума. Тя се чувствуваше тѣй нещастна! Да има такъвъ мъжъ! Наистина той не е бѣздѣлникъ, но той нѣма вѣра! Той е безбожникъ! И ако ней е сѣдено да живѣе още сто години тя все пакъ не ще забрави тази страшна нощъ.

— Нито веднѣжъ той не прочете „отче нашъ“, нито една молитва не прочете! Какъ ще умрѣ той? сега хората дрънкатъ по цѣлото село, че въ живота си не сѣ чували такива страшни хули, както въ тази свята нощъ. Мисля, че ваше прѣподобие също чухте, когато се връщяхте отъ църква. Просто душата ми замира!

— Свещеникѣтъ сѣдѣше, скръстилъ на гърди ръцѣ и усмихнатъ гледаше долгеровата жена. Послѣ той каза:

— Да, азъ чухъ. Но само че това което азъ чухъ ми се стори на молитва.

— На молитва?!

— Жената на долгерина плѣсна съ ръцѣ. Издигна ги на високо надъ главата си и се отпусна, като поразена отъ грѣмъ.

— Мила моя, — продължи свещеникѣтъ, — въ свѣта всѣкой се моли по своему. Да вземемъ, наприкладъ, евреитѣ. Когато тѣ се молятъ, привързватъ си къмъ главата парче дърво. Други хора въ врѣме на молитва приливатъ книжки. Има хора, които въ врѣме на молитва прѣхвърлятъ броници. А нашиятъ долгеринъ въ врѣме на молитва забива гвоздеи.

— Въ врѣме на молитва! — извика жената на долгерина, на ново плѣскайки съ ръцѣ. — Ами, че той прѣвъ всичкото врѣме на службата ругаѣше и богохулуваше! Добрѣ, че Небесниятъ Баща е тѣй милостивъ и нѣкъ земята бѣ длѣжава тази нощъ да го погълне!

— Азъ съмъ съгласенъ, — каза свещеникѣтъ, — че той избираше думитѣ на молитвитѣ си несполучливо; но въ душата си той желаеше доброто, а това е важното. Вашиятъ мъжъ искаше само хората да му помогнатъ да покрие покривѣтъ на вдовицата. Ний всички въ тази нощъ се молѣхме на Бога въ църквата усърдно: но менъ ми се струва, че молитвата на долгерина съ всичкитѣ негови думи бѣ по угодна Богу, отколкото нашата молитва.

— Жената на долгерина гледаше съ ужасъ свещеника.

— А сега той спи! сега когато всичкитѣ хора се готвятъ да идатъ на литургия, той спи, като добитѣкъ.

— Оставете го да спи, той отслужи своята литургия по рано отъ насъ.

— Когато жената на долгерина излѣзе изъ къщата на свещеника, тя дълго въ недоумѣние клати глава. Тя нищо не разбираше. Щомъ страшното ругание на долгерина бѣше молитва, то какво бѣше нейната молитва?

— Тя никакъ не можа да разрѣши този въпросъ. гр. Варна, Декемврий 1911 г.

Прѣвѣде отъ руски:

Михаилъ Минчевъ.

Послѣдната борба.

Кардиналѣтъ лежеше боленъ. Плевритъ придруженъ съ една бавна треска бѣха му изтопили силитѣ и той приличаше на сѣнка отъ своето по-прѣдишно подобие.

Тѣй простренъ на леглото си всрѣдъ тоя дворцовъ разкошъ, той почна да разсѣждава и ясно прѣдъ умѣтъ му изпъкваше всичкото минало, минало славно, обаче всичка тая слава и тѣржество не бѣха трайни, тѣ бѣха само за този свѣтъ, а не и за другия славенъ, вѣченъ животъ.

„Най-послѣ“, разсѣждаваше той, „каква ли полза съмъ принесълъ азъ на Франция? Дѣйствително. Азъ я въздигнахъ до тая висота, която сега тя съ гордостъ заема между народитѣ, но що струва това. Моето дѣло трѣбва да се продължи и за да съществува Франция, Австрийския домъ трѣбва да падне. И ето азъ съмъ на умирање. Мога да си прѣдставя каква успокоителна въздишка ще се понесе надъ Франция, когато се чуе новината за моята смъртъ. Другъ ще заеме моето мѣсто и ще продължава работата ми, и тѣй се движи свѣта“.

Ришельо въздѣхна и взѣ отъ цѣрътъ, който бѣ сложенъ на една малка масичка отъ страна на леглото му. Тѣкмо тогава неговия валетъ, Паскалъ, влѣзна и му събщи, че внучката му г-ца Катерина Де Ришельо желая най настойчиво да го види. „Нека влѣзе“, каза Ришельо, и една усмивка заигра по лицето му. Той много силно бѣ привързанъ къмъ младата си, красива плѣменица. Тя и братъ ѝ бѣха всичко, което той имаше въ свѣта да люби и той ги богато обсираваше съ обичта си. Катерина влѣзна въ стаята и сърдечно цѣлуна чича си.

„Знаешъ ли чичо, че менъ ми се вижда да изглеждамъ много по добрѣ днесъ“.

„Желалъ бихъ да е тѣй, дѣте, но боя се, че врѣмето ми е на привършване“.

„Недѣй казва това драгий чичо, защото знамъ, че ще живѣешъ още много работа да извършишъ“.

„Ахъ, ти малка ласкателко“, каза Ришельо, усмивайки се. „И какво искашъ отъ чича си сега? А?“

„Ахъ, чичо, вѣрвамъ, че ти мислишъ, че всѣкога азъ идвамъ при тебе, съ цѣлъ да ти прося нѣщо. Обаче, днесъ азъ имамъ да ти кажа нѣщо много важно и то отъ най-сериозенъ характеръ“.

„Какво е то, мое дѣте“?

„Обѣщай ми тогазъ прѣди да ти го кажа, че не ще ми се разсърдишъ“.

„Разсърдвалъ ли съмъ ти се, нѣкога?“

„Не, драгий чичо, но това, което ще ти кажа, може да те разсърди“.

„Толкозъ ли е сириозно“, каза той, като се усмихваше на печалното ѝ лице.

„Да, то е. Сега слушай. Ти знаешъ, че азъ съмъ кръщелница на Краля, и като мой кръстникъ той е промислилъ за женидбата ми, като ми е опрѣдѣлилъ за съпругъ Князътъ на Конті. Добрѣ, чичо, азъ видѣхъ тоя Князъ и намирамъ, че Кралското желание, не е и мое. Князътъ е единъ тѣпъ чловѣкъ, съ малко умъ и груби маниери, поне на мене тѣй се вижда, и чувствувамъ, че всичко което го прави тѣй живо да се интересува въ мене е моята зестра. Желая да бѣда искрена съ тебъ и ще ти кажа, че не го обичамъ и не желая да се омѣжа за него“. — „Но дѣте, не знаешъ ли, че това което краля заповѣдва е законъ?“

„Хубаво, но азъ нѣма да го послушамъ, чичо; още повече, че имамъ достатѣчна важна причина. Азъ съмъ съ намѣрение да се омѣжа за другиго“, и една червенина се разлѣ по-лицето ѝ, като е правѣше да е още по-плѣнителна.

„Какво!“ Каза Ршелъ, като се засмѣ недовѣрчиво, „ти желаешъ да се омѣжишъ за другиго?“

„Да, и ний се обичаме взаимно“.

„Мое дѣте, мое дѣте, това не може да бѣде. Кралътъ и азъ сме наредили за тази свадба. Тоя въпросъ е отъ голѣма важностъ за държавата и сега ти се трудишъ да развалишъ нашитѣ планове“.

„Но, чичо, ти не ще искашъ, да се омѣжа за човѣкъ, когото мразя?“

„Дѣте, бракътъ не е всѣкога дѣло на чувствата, по-нѣкога то е дѣло на политиката. Любовта къмъ княза ще послѣдва съ течението на врѣмето; освѣнъ туй, той е отъ царско потекло“.

„Малко искамъ да зная за това, азъ го мразя“.

„Кое, тогава е лицето, което казвашъ, че любишъ?“

„Той е дукътъ отъ Meilleraie“.

„О, да, азъ го познавамъ. Едно елегантно младо конте, което нищо не върши, а се само разтаква изъ двореца когато можеше да служи на държавата, като иде на бойното поле“. — „Азъ съмъ, която го задържамъ тукъ въ двореца, чичо.“

„Ти?“

„Да, ний сме се срѣщали нѣколко пати, когато съмъ прислужвала на царицата. Той бѣше много срамежливъ изъ първо, но пай послѣ се одързости и ми се призна въ любовь“.

„И ти, го насърдчи?“

„Защо не, и азъ го любѣхъ. Ахъ, чичо, ти не ще си тѣй лошъ, за да ни раздѣлишъ. Ако се омѣжа за князътъ, азъ ще умра въ мизерия. Ще ме осѣдишъ ли да прѣкарамъ цѣлия си животъ съ единъ чловѣкъ, къмъ когото нѣмамъ никаква симпатия или любовь? Прѣдо-читамъ да става калугерка, или да ме осѣждатъ цѣлия си животъ да прѣкарамъ въ покаяние, отколкото да се омѣжа за Княза. О, какъ го мразя! Чичо, драгий ми чичо, кажи, че не ще ме насила омѣжишъ. Ти си влиятелно лице и имашъ достѣпъ съ Краля, ти можешъ да го убѣдишъ да се развали вашия планъ“.

„Не мога стори това, дѣте. На драго сърдце бихъ те освободилъ отъ всѣка трѣвога и мѣжа, но —“

„Ахъ, чичо, нѣма никакво „но“ тука, твоята дума се слуша въ държавата. Ако Князътъ желая зестрата ми, азъ му я давамъ. Дукътъ отъ Meilleraie ще се ожени за мене, даже и да бѣхъ безъ пари. Ахъ, чичо, развали вашия уговоръ“.

„Мило дѣте, не мога“.

„О, ти можешъ, ти можешъ само ако искашъ да употребишъ влиянието си надъ Краля. Ти, който си тѣй добъръ и благороденъ, не ще ти бѣде приятно да видишъ, че двѣ любящи се сърдца сѣ съкрушени и животътъ имъ съвършено разрушенъ само заради капризътъ и мечтата на Краля. Франция те зове Великия Кардиналъ. Бѣди великъ и издигни се надъ интригитѣ на двореца и покажи истинското благородство на твоя характеръ“.

„Дѣте, ти не знаешъ, що искашъ“.

„О, да, азъ зная, желая да ме избавишъ отъ единъ животъ на нещастия. Чичо, ти ми каза прѣди малко, че си близо до гробътъ. Ако това е тѣй отмѣни уговорътъ прѣди да умрѣшъ, и не само азъ ще ти съмъ благодарна и ще те благословя, но и Този, който знае сърдцата и чийто учение е любовь, ще те благослови“.

„Добрѣ, азъ скланямъ на искането ти. Ти употреби такъво краснорѣчие и азъ не намирамъ думи, съ които да ти отказвамъ вече. Иди и доведи Дукътъ тукъ и азъ ще ви вѣнчая самъ“.

„Богъ да те благослови, драги чичо“ извика Катерина, като го цѣлуваше и плачеше отъ радост: „Ей сега ще се върна“. Тя излѣзе и Ршелъ остана самъ. Сега той трѣбваше всичко това да извѣсти на Краля и като планираше въ умътъ си, какъ трѣбва да прѣдстави работата, Паскалъ му каза, че Краля иска да го види. Той се подпрѣ на възгланницитѣ си, за да посрѣщне Господаря, на който бѣше толкозъ дълго служилъ и измѣнчването ясно личеше на лицето му.

„Привѣтствувамъ ви, мой васаленъ. Мѣчно ми е, че още сте въ легло! обаче надѣвамъ се, че скоро ще станите и ще заемите мѣстото си, като наша дѣсна рѣка“.

„Сграхъ ме е, че моитѣ дни сѣ приброени“.

„О, не, това е кратковрѣменна болѣстъ. Ний дълбоко сме чувствували вашето отсъствие. Вий сте по-сили товарътъ на държавата за толкозъ дълго врѣме и види се, всичката тежестъ е падала връзъ вашитѣ слаби рамиѣ“.

„Вий ще намѣрите единъ по способенъ наслѣдникъ отъ мене, Господарю, именно Кардиналъ Мазарини“.

„Възможно е“, каза Лудовикъ ядосано, чувствителностъ, не ще съмнѣние, въ много малка доза съществува у него къмъ държавата, но възможно е, обаче, Мазарини не е Ршелъ“.

„Повече отъ туй, той е Ршелъовъ ученикъ“.

„Но защо говоришъ тѣй, като че си на умирање. Ти ще живѣешъ още много години и ще бдишъ за интересътъ на Франция, както си вършилъ до сега“.

„Ще ми се да вървамъ тѣй, Господарю, но не ще мога да живѣя повече“.

„Добрѣ, добрѣ, ний ще видимъ. Азъ съмъ уморенъ отъ въпроситѣ на държавата и сега нека поговоримъ за нашитѣ частни работи“.

Кардинальтъ легна добрѣ и си играеше съ кралятъ на покривката, като знаеше много добрѣ, какъ стоеше работата.

„Азъ съмъ мислилъ, че е вече врѣме за моята кръстница, твоята плѣменица да даде своето обѣщание“.

Краля спре за минута, но Ришельо не отговори нищо, тъй че той продължи.

„Азъ винаги съмъ се живо интересувалъ, както въ нея, тъй и въ тебе и мисля, че тоя бракъ, който сме наредили да стане, ще бѣде за най-голѣмото добро е на двама ви. Съ туй тя влиза въ царски родъ. И ти ще си свързанъ тогава повече съ мене; безсъмѣнно, то ще спомогне и за уякчение на твоего положение“.

„Съвсѣмъ естествено Господарю“.

„А колкото за зестрата?“.

„Азъ ще и дамъ 500 хиляди лева въ деньтъ на вѣнчаванieto й“.

„Добрѣ, хубава зестра“, каза Краля и очитѣ му свѣтнаха щомъ се спомена за паритѣ, защото естествено той бѣше алченъ за пари. „Азъ ще наредя за церемонията да стане утрѣ въ нашата дворцова църква“.

„Нека бѣде тукъ, Господарю, защото самъ азъ ще ги вѣнчая“.

„Както желаете, въ тази стая утрѣ заравъ въ 11 часа. И азъ ще присѣдствувамъ“.

„Правите ми голѣма честь съ това, Ваше Величество“.

„Моля, моля, азъ имахъ и друго нѣщо да ви говоря, но да го оставимъ за сега. Азъ ще ида и съобща на Князътъ и да наредимъ всичко да е готово. Довиждане.“

„Довиждане, Господарю“, каза Ришельо, като цѣлуна кралската ръка.

Той наблюдаваше Краля и свитата му, като си отиваха и щомъ ехото на стѣпкитѣ имъ замръ и не се чуваше вече, той си въздъхна издълбоко.

„Благодарение Богу, той си отиде. Страхъ ме бѣше, че Катерина ще се завърне до като е още тука. Но злото ще послѣдва, когато той се научи, че тя се е омѣжила за другъ.“ „Паскаль“, се провикна той, „Паскаль“.

„Да, Ваше благородство“.

„Донеси ми робата и книгата. Постави оная маса тукъ и турни восъченитѣ свѣщи. По-скоро“.

Паскаль направи всичко що му порѣча и въ кѣсо врѣме Ришельо бѣше въ своята кардиналска мантия, като чакаше внучка си да се върне,

Нетърпѣнието му се увеличаваше съ бързото лѣтение на врѣмето, до гдѣто най послѣ чу стѣпкитѣ на двамата — Катерина и Дукътъ да влѣзатъ въ стаята. Послѣдния се заветче, колѣнни прѣдъ леглото и изпроси благословението отъ Кардинальтъ.

„Бѣди благословенъ, Сине мой. Нека да ти види лицето. Да, то е честно. На много хора, азъ съмъ челъ характера отъ лицата имъ, сѣщото сторихъ и съ тебе.

Сега, Ти любишъ ли моята внучка?“ — „Съ всичкото си сърдце, Ваше благородие“.

„Обѣщай ми, че ти ще я любишъ и ще се грижишъ за нея винаги.“

„Обѣщавамъ.“

„Азъ те вѣрвамъ. Паскаль, готово ли е всичко? Повикай и другъ свидѣтель“.

Това послѣдва една отъ най чуднитѣ вѣнчални церемонии, които свѣта е нѣкога знаалъ. Отъ една страна на леглото стоеше Катерина, отъ другата Дукътъ, помежду имъ лежи умирающий Кардиналь, Паскаль и другия свидѣтель бѣха колѣнчили отъ страна до масата, която съ своитѣ трѣптящи свѣщи бѣ допрѣна до леглото. Кардинальтъ говорѣше прѣкъснато. Гласътъ му бѣ слабъ и трепѣрливъ. Дукътъ отговорише на зададенитѣ му въпроси ясно и високо, когато Катерина облѣна въ сълзи и задавена отъ въздишки едвамъ говорѣше. Тя чувствуваше голѣмата отговорностъ, която ще послѣдва, слѣдъ като встѣпи въ тоя новъ животъ.

Внезапно, шумъ отъ приближаващи се стѣпки се чу, но никой не се безпокоеше и церемонията си слѣдваше.

Кардинальтъ събра всичкитѣ си сили и като седна на леглото, издигна дѣсната си ръка върху тѣхъ, които се бѣха хванали за ръка прѣзъ леглото и каза: „Благословението на Святото Троиединство да почива върху васъ и дѣцата ви, сега и во вѣки вѣковъ“.

„Дѣйствително, прѣкрасна гледка. Какво значи това, кардиналь Ришельо?“ извика единъ грубъ гласъ, и като се обърнаха, видѣха Кралътъ да стои при вратата съ ядосано лице.

„Прощавайте, Господарю, прощавайте“, извика Катерина, като колѣнчи прѣдъ краката му и се стараше да цѣлуе ръката му.

„Но що търси тукъ Дукътъ?“

„Той е моя мжжъ, Господарю“.

„Твой мжжъ?“ извика Краля страшно разгнѣвенъ.

„Твой мжжъ?“

„Да, Господарю. Ний се любихме взаимно.“

„Любовъ, пфъ, какво има любовта да върши съ тоя въпросъ? Ти щѣше да си вѣнчаваша съ Князътъ отъ Конти, утрѣ моме.“

„Прощавайте, Господарю, но азъ нѣмаше да се вѣнчая съ него. Азъ не го обичамъ и той едва ли ме е видѣлъ нѣкога.“

„Моитѣ планове разрушени! Не съмъ ли азъ господарьтъ тукъ? И да бѣда така излѣганъ! Скоро излѣзнете отъ тука, азъ ще кажа нѣщо на Кардинала. Пръвъ министъръ може да е той, но азъ съмъ неговия Кралъ, Излѣзте отъ прѣдъ очитѣ ми“.

Ядътъ на Краля мина къмъ леглото, и като се обърнаха да го видятъ, погледитѣ имъ се спрѣха върху Кардинальтъ, който до сега нито дума бѣ казалъ.

Съ горчивъ плачъ, Катерина се върна, хвърли се врѣзъ леглото на умирающия и викаше: „чичо, чичо“.

Ришельо лежеше не подвиженъ, блѣдъ, тихъ и въ несъзнание.

Подиръ една минута, която се видѣ като вѣгъ на тия, които го наблюдаваха, — Ришелъ се подвижи малко, въздъхна, отвори очитѣ си и ги отправи къмъ Краля.

„Прощавайте, Господарю,“ той шептѣше слабо, „прощавайте“. Краля го гледаше безъ да му отговори нѣщо. Прѣстѣтъ на смъртта бѣ вече турналъ своя бѣлѣгъ върху Ришелъ и Кралското сърдце се съкруши, особно като си помисли за всичко, което този чловѣкъ, бѣ свършилъ за него.

„Господарю, азъ умирамъ, и въ момента прѣди смъртта чловѣшкитѣ мисли ставатъ по чисти и по изправени. Политиката не е най важното нѣщо въ тоя свѣтъ. *Любовта играе голъма роля въ човѣшката драма.* Тѣзи двѣ млади сърдца ми се молѣха да ги благословя, и азъ не можехъ да имъ откажа“. — „Ти си билъ непокоренъ на мене, за да удовлетворишъ тѣхното желание“.

„Да, господарю, и азъ изкамъ прошка, както за себе си, тѣй и за тия двамата, които тѣкмо сега азъ съединихъ въ едно. Господарю, край на моя животъ е дошелъ. Азъ оставямъ тоя животъ и моето желание бѣ да извърша послѣдното добро дѣло и да дамъ щастieto на тия двама. Отъ моя страна господарю, прости имъ. Азъ не ще прося вече нищо отъ тебе, защото краятъ ми доиде“.

Още до като говорѣше това лицето му се промѣни, рѣцѣтъ му изстигнаха, очитѣ му се затвориша и дихането му се усиливаше.

„Боже мой, той умира,“ извика Краля въ агония.

„Азъ ти прощавамъ Кардинале, но живѣй, само живѣй; ако не за мой хатъръ, то поне за Франция!“

„Благодаря, господарю, сега мога да умра съ миръ“.

„О, ведѣй умира, Кардинале, какво ще правя азъ?“

„Господарю“ пришепна Ришелъ, „Кардиналъ Мазарини тамъ ли е?“

„Доведете го тука“.

Мазарини дойде и Ришелъ извади прѣстенътъ си и го турна на неговий прѣстѣ.

„Той е моя наслѣдникъ“.

„Збогомъ Господарю, Збогомъ“. Тогава нѣщо много чудно се случи. Една вѣтрѣшна сила раздвижи цѣлото му тѣло, той седна на леглото си, отправи очитѣ си на вѣнъ, прострѣ рѣцѣтъ си и силно съ високъ гласъ се провикна :

„Збогомъ, моя Франция, Збогомъ моя мила държава! Азъ съмъ работилъ за тебе и ти не ще го забравишъ. Благословението на Всевишния да почива върху тебе“.

Съ двата първи прѣста на дѣсната си рѣка, той отбѣлѣжи въ въздуха знакътъ на кръста, тогава безъ да каже дума той си легна на леглото. Неговий умеренъ духъ отлѣте отъ земната прѣстѣ и се възнесе къмъ държавата, която нѣма нужда отъ Първъ Министеръ.

Поука изъ живота на най-великитѣ хора.

(Сказка четена отъ Г. Ц. прѣдъ младежи).

Въ възпитанието на хората и при образованието, развитието и усъвършенствуването на човѣшки души главна роля играе влиянието пряко или косвено на хора, на личности. Това което се подразбира подъ изразѣтъ : *„влиянието на сърдцата и обстоятелства“* при възпитанието, освѣнъ дѣто включаватъ въ себе си нѣща като : влияние на природата, първото впечатление, материалитѣ изгоди, или нищета; това което се е явило като послѣдствия отъ извѣстни душевни сътресения, ако е имало такова, особено въ ранното дѣтство; системата на възпитание и образование; пътешествия и полученитѣ впечатления и знания отъ тѣхъ; опитности и полученитѣ поуки отъ тѣхъ — съ една рѣчь: всичко ново което е послужило въ добра или лоша смисълъ да образува, впечатли за прѣзъ цѣлия животъ и да даде тласкъ и направление на единъ животъ; да закрѣгли единъ характеръ и да оформи една личность, една душа — всичко това, казвамъ, слѣдъ като се включва въ изразѣтъ *„влиянието на сърдцата и обстоятелства“* на първо мѣсто обаче подъ тоя изразъ се подразбира : влиянието и въздѣйствието които сж упражнили хората, обществото и личноститѣ или извѣстни личности.

Кое е образувало всеобщата история или пъкъ историята на извѣстенъ народъ? Хората, човѣцитѣ. Кое образува историята на извѣстна личность? Пакъ хората главно, пакъ човѣцитѣ прѣдимно.

Прочетете коя да е биография на пѣкой великъ мъжъ или нѣкой велика жена и все ще видите че въ повечето случаи, ако не въ всички случаи, или майка, или баба, или баща или нѣкой другъ близъкъ (но въ най-честото случаи майка или баща) сж упражнили грамадното влияние къмъ възпитанието, прѣдаването на първитѣ уроци въ най-раното дѣтство, отпечатвали най-силнитѣ и трайни впечатления въ смисълъ на добри поуки за живота и живѣнето и на здравомислие, които впечатления по-късно въ живота на тия хора въ формата на живи и трайни въспоменания сж имъ били като компасъ да не трѣгватъ изъ криви пѣтища и като щитъ и шлемъ за да ги прѣдпазватъ отъ грѣхъ. А ако ли пъкъ се е случвало щото нѣкой такива хора да попаднатъ нѣкакъ си въ грѣшни пѣтища и да заживѣятъ недобъръ животъ, по рано или късно, обикновено се е случвало, че живото възобновение на тия въспоминания ги е пакъ възвръщало въ правитѣ пътеки на живота и на честното и похвално живѣние.

Но въ сравнение малцина сж хората въ тоя свѣтъ, които сж имали това велико прѣимущество да получатъ прѣзъ раното си още дѣтство такива добри поуки и да бждатъ постоянно окръжени отъ все добри, поучителни въ право поетично направление възпитателни влияния и блага. Такивато хора сж получили вече правото и хубавото и истинното вече възпитание въ живоитѣ и тѣмъ слѣдъ това имъ е вече по-леко да се борятъ съ мъчнотитѣ на този животъ и да прѣдотвратятъ всѣко падание въ грѣхъ и прѣстѣпления или пъкъ да нападатъ въ голѣмото недоумѣние при търсенето на нѣкаква смисълъ въ живота или въ това или онова страдание.

Но какъ е съ болшинството ония които съвсемъ не сж имали по едни или други причини тия прѣимущества, да получатъ тия благодатни влияния и това възпитание? Тласъкътъ — душевния и духовенъ тласъкъ, който дѣтето получава въ раното си още дѣтство е фаталенъ за бъдещата душа, за бъдещиятъ човѣкъ и гражданинъ. Какъ е, какво става и какво трѣбва да се стори за онова мнозинство оставени на провидѣнието да ги възпита, поучи и научи на смисъла на живота и какъ да живѣятъ? По-вечето дѣца получаватъ първитѣ си впечатления всрѣдъ най мизерни и неблагоприятни условия у домоветѣ си, а по-послѣ когато поотрастнатъ възпитанието имъ се продължава вънъ по улицитѣ. Мъчно е да се отговори на този въпросъ безъ да се разискватъ и разчепкатъ всичкитѣ недъзи на днешния строй, на всичкото неравенство на материални и обществени блага, положения и условия. Но това е нѣщо твърдѣ сложно и съ което, впрочемъ, свѣтътъ доста се занимавалъ.

Но това е вече и въпросъ отъ друга специалностъ за която специалностъ има и специалисти съ които да се занимаватъ, а именно социолозитѣ или по-право социалиститѣ. А за ония, които се стараятъ да изучаватъ живота не само отъ една извѣстна теория и нейнитѣ само прѣдписания, но които търсятъ истината на всѣкъдѣ и чрѣзъ изучавания и наблюдения дохождатъ самостоятелно до истинни и прави заключения; които градятъ убѣжденията си не само на теория и не само отъ теория, но иматъ практическия резултатъ на нѣщо неуборимо споредъ тѣхъ; като иматъ история която да ги подкрѣпи — историята на хора които сж расли всрѣдъ най-неблагоприятни условия, хора за които съвсемъ сж липсвали материалнитѣ изгоди, които сж били злѣ поставени въ много отношения и ето, че сж станали най-велики въ живота, когато много отъ ония, които сж имали всички социални и материални изгоди, блага, прѣимущества и условия — нищо не е станало отъ тѣхъ; такивато, казвамъ, които така гледатъ на нѣщата, или по-добрѣ, така трѣбва да гледатъ — всѣко тѣсногръдие, сектанство и фанатизъмъ трѣбва да бѣдатъ чужди. Защото фактъ е отъ една страна, че не само богатството и охолността искарватъ и слѣдватъ великитѣ хора, на свѣтътъ, но на противъ даже: доказателствата сж по-вече на противната страна, т. е. че тамъ гдѣто е имало бѣднотии и лишения или пъкъ нѣкакви физически недъзи, изъ тамъ е излѣзло величиего на свѣтътъ. Достатъчно е човѣкъ да прочете по-вечко книги като тая озаглавена „Зидари на Сждбата“ и по-вечко биографии за да се убѣди въ правотата на това. Съ това не искамъ да кажа, че бѣднотия, лишения и всѣкакъв другъ видъ страдания *трѣбва* да има въ свѣтътъ, че тѣ сж необходими, (напротивъ даже азъ съмъ съвсемъ противъ тѣхъ), но не можемъ ли се убѣди поне въ това, че въ тѣзи нѣща само не е единствената причина за липсата на по-вече велики хора и на по-вече велики характери въ тоя свѣтъ?

Обаче всички ония хора, които не сж могли, поради едни или други причини, да получатъ ония впечатления, поуки, влияния, възпитание и образование прѣзъ раното си още дѣтство когато у дома си, а сж били просто изоставени на милостята на провидението, то да стори всичкото това зарадъ тѣхъ, както напримеръ е било до сега (па и кой знае още до кога) у насъ въ България, то по-вечето отъ такивато непрѣмено

по-късно въ живота си могатъ да сторятъ нѣщо въ туй направление подъ формата на самовъспитание на волята и характера си. Като и мнозина така вѣрвамъ да правятъ. Но понеже този въпросъ за самовъспитанието на волята и характера е тѣй важенъ защото отъ него много зависи запазването и въздигането на личността родѣтъ и човѣчеството, то, азъ мисля, че не ще бѣде лошо, ако кажа нѣщо по него по мое разбирање.

Казахъ по-горѣ, че подъ изразътъ: „влиянието на срѣдата и обстоятелствата“ освѣтъ като се подразбира отъ нѣща като: природата която е впечатлявала извѣстна яростъ; извѣстни душевни сътресения въ раното дѣтство ако е имало такива: материални блага и изгоди или нищета; система на възпитание и образование и пр. като изброихъ тия и други още, които съмъ испустналъ да изброя настояхъ най-много на туй, че подъ тоя техниченъ вече изразъ на първо мѣсто е най-важно се подразбира влиянието и ролята на хората на личности или извѣстни само личности.

За това на първо мѣсто при самовъспитанието идва търсенето намирането и идването най-малко въ съприкосновение (ако не и най-силно подъ влиянието имъ, на такива личности като които много бихме желали и ние да бѣдемъ т. е. да имъ приличаме.

И ние така правимъ впрочемъ отъ една страна по естествено влечение — по инстинктъ, като търсимъ да дружимъ съ хора къмъ които инстинктивно се чувставаме привлечани. И за това поговорката казва: кажи ми съ кого дружишъ, за да ти кажа какъвъ си“. Но единъ човѣкъ може да бѣде безразлично добъръ или лошъ, напредничавъ или застойчевъ; човѣкъ на борбата или на равнодушието прѣдъ доброто и злото, прѣдъ хубавото и лошото, съ една дума тоя горниятъ законъ на инстинктивно търсене, намиране и дружение съ хора подобни намъ по нравствена физиономия или по материални и душевни интереси се отнася както за ония които иматъ опрѣдѣлено нравствено естество, така и за ония които живѣятъ въ свѣтътъ като безъ ония нѣща, които рѣдко различаватъ човѣка отъ другитѣ животни и отъ останалата природа.

Но когато въ човѣка почва да се разбужда нравственото му естество къмъ по-вече съзнание, когато една сила и единъ гласъ отвѣтрѣ въ него почнатъ да го безпокоятъ, когато душевнитѣ му очи почнатъ да приглеждатъ въ видѣлината на другъ родъ живѣние, въ търсенето на други родъ интереси, тогазъ разбира се почва и търсенето дружба на такива хора, които отговарятъ вече на тия нови душевни настроения.

Тукъ мисля, че му е мѣстото да спомена нѣколко нѣща, които се явяватъ като признакъ или начало на това душевно събуждане, опомняне или нѣщо отъ родѣтъ на едно новораждане. А именно: I-вото е мисленето което се явява като доказателство на личността, че тя дѣйствително съществува. Знаменитиятъ французки философъ Декартъ е живѣялъ много години прѣди той да изкажи изрѣчението „мисля,“ слѣдователно съществувамъ“.

И така, азъ вѣрвамъ, че има много хора по тоя свѣтъ, които прѣживѣватъ цѣлъ единъ животъ безъ нѣкакво особено съзнание, а може би и безъ съзнание даже, че тѣ живѣятъ, защото тѣ като че ли и не мислятъ.

Второто нѣщо е самопознанието. Кой отъ насъ незнае великото изрѣчение или по-право великата заповѣдь на Сократа: „Познай себе си“. И дѣйствително хората може да познаватъ много добри заобиколящата ги природа и другитѣ хора около тѣхъ, обаче себе си да не познаватъ. И така същиятъ французки философъ Декартъ, когото цитирахъ по-горѣ, единъ денъ когато се разходилъ покрай брѣговетѣ на Дунава веднага нѣщо като че го стрѣснало и извикалъ въ себе си: „Азъ съмъ азъ“. Ето минутата на самопознанието, когато гласътъ на твоята съвѣсть и на твоето съзнание втрѣ изъ дълбочинитѣ ти стрѣснете и ти извикашъ по същия начинъ.

Като резултатъ на горнитѣ двѣ причини тогасъ се явяватъ и двѣ послѣдствия, а именно първото е: че човѣкъ познава че той е личностъ, понеже има въ него извѣстенъ мораленъ порядъкъ, който порядъкъ го уподобява на Бога като личностъ и второто нѣщо е намирането и отдаването прѣдъ она правственъ законъ втрѣ въ него, който го приближава къмъ Бога. Може би нѣкой отъ васъ сж чели за знаменития немски философъ Кантъ, когото само двѣ нѣща сж най-много очудвали прѣзъ цѣлия му животъ, а пмено: безкрайното пространство около и надъ него и *правствения законъ въ тръ въ него*.

При тѣзи душевна фаза единъ човѣкъ не може вече да се задоволи съ туй което на посоки и случайно му се испрѣчва на пътя му и съ него да свързва дружба и интереси. Той почва вече да избира. У него почватъ вече съзнанието, съвѣстътъ и една по висша критика да избиратъ хората съ които свързва приятелство и раскрива душевнитѣ си врата за свободното провикване на тѣхното влияние. Той може даже да прѣдприеме и дълго пътуване свързано може би съ лишения само да се докосни до присѣтствието или само да надзърне на нѣкой великъ, споредъ неговото вече ново разбиране на хората, човѣкъ.

Да прѣбѣдешъ нѣколко врѣме въ присѣтствието на нѣкой великъ човѣкъ и учителъ, слѣдъ като усърдно си го търсилъ той човѣкъ и учителъ, това значи да се заразишъ и ти отъ неговото величие и да тръгнешъ по-здраво по стѣпнитѣ му. Такива хора влияятъ. Чудно влияятъ. И влияятъ не само до като сж живи, но влияятъ и слѣдъ като умрѣтъ. Спомнямъ си много ясно и не мога да го забравя, това което знаменитиятъ французки писателъ, астрономъ и ученъ Фламарионъ казва въ едно отъ съчиненията си колко силно му билъ повлиялъ отшелника на Сенарския лѣсъ съ когото той изглежда да е ималъ нѣкога лична срѣща. Той казва, че макаръ и отдавна да е умрѣлъ той отшелникъ, то той още продължавалъ да му влияе. Могатъ да си спомнятъ нѣкои отъ васъ сжщо, които сте чели Клѣтницитѣ, за Жанъ Валжана какъ на нѣкои мѣста и врѣмена, когато той билъ въ най-малка борба и мъчнотии, като че ли сѣнката на епископа му се явявала и го убодрявала.

Казахъ вече и мисля че достатъчно оформихъ това какво че при самовѣспитанието много важно е търсенето и намирането на срѣда на хора и особно на извѣстни личности, които да ни станатъ най-близки приятели и отъ чието влияние ние да получимъ.

Но това което не може да се стори лично може въ по-малка може би степенъ, а може би и въ сжщата

степенъ да се получи отъ четенето на книги. (Казвамъ на книгитѣ само, защото тѣ се явяватъ като най-силенъ факторъ при самовѣспитанието и образованието на хжрактера).

Не всѣки наистина може да има случай да доди въ близко сношение съ нѣкоя велика душа, ако е въпросъ за една велика душа, защото такива ги е имало и ги има сравнително рѣдко въ тоя свѣтъ и не сж удачни всѣкому.

Но ние може да получимъ сжщото това влияние и сжщитѣ тия поуки отъ тѣхъ, чрѣзъ това което тѣ сж писали или творили. Отъ тѣхнитѣ книги, съчинения, проповѣди, творения. Книгитѣ сж творения на писателитѣ и посрѣдствомъ тѣхъ ние влизаме въ сношение съ самитѣ писатели. Когато книгитѣ ни говорятъ като че ли самитѣ писатели ни говорятъ. Писателитѣ както и всички други художници като: музиканти, скулптори, рисувачи и пр. като си служатъ съ творческото си и художествено искусство, дарба, вълнения и настроения, вложени въ тѣхни творби, стараятъ се да възбудятъ и у насъ сжщитѣ чувства и настроения каквито ги има у самитѣ тѣхъ. И за това постепенно и неусетно, чрѣзъ продължително такова влияние, човѣкъ замязва на ония, които сж го влияли или който го е влиялъ.

„Книгитѣ“, казва Фламарионъ на едно мѣсто, „сж нашитѣ най-добри другари“. Естествено тѣ могатъ да бѣдатъ и нашитѣ най-лоши другари. (Цѣльта ми е да кажа тука нѣколко думи само за книгитѣ, като не желая да засѣгамъ другитѣ клонове на искуството които сжщо си иматъ мѣстото при въспитанието или самовѣспитанието; и които сжщо почиватъ и влияятъ, тѣй като казахъ вече малко по-горѣ, че, споредъ менъ книгитѣ сж най-важенъ факторъ или лостъ въ това направление).

И отъ книгитѣ желая да кажа нѣколко думи първо за биографитѣ или животописанията.

Често пати младежи сж ме питали какво да имъ прѣпорѣчатъ да четатъ. И азъ често пати не съмъ знаелъ какъ да имъ дамъ единъ по-положителенъ отговоръ, който да съвпадне добри съ наклоноститѣ, вкусоветѣ и душевния градежъ, такъвъ какъвто тозъ градежъ трѣбва да бѣде за даденитѣ младежи, безъ този мой отговоръ да не ги прѣдварително обезкуражи докачи или всѣ въ тѣхъ нѣкакво прѣдубеждение спрѣмо мене.

Обаче безъ всѣкакъвъ страхъ азъ бихъ казалъ на такивато: четете по вече биографии, даже е по-добри и да захваните съ биографии и да ги четете по често и по-нататъкъ въ живота си, защото винаги е по-безопасно да прочете човѣкъ една биография, отъ колкото една неизвѣстна нему ни по съдържание ни по автора книга и отъ която единъ младежъ особено може и да се ожети. А още по-вече като имаме прѣдвидъ, че биографии се пишатъ почти исклучително за велики и заслужили хора, било на цѣлото човѣчество или било на извѣстенъ само народъ.

Вънъ отъ това отъ биография извличаме една двойка поука. Първата е: че ние дохаждаме въ близко запознаване и изучаване живота на великитѣ хора — тѣхнитѣ характери, особености, навики, утѣхи, пропадания, въспитание и купъ други още нѣща, а всичкитѣ тѣзи нѣща сж крайно поучителни за всѣкого и за младитѣ особно. На второто мѣсто: ние се запознаваме съ

дѣлата ни творенията на тия хора. Ако сѣ писатели или други художници напр. научаваме се какво сѣ тѣ писали или изработили; каква стойност сѣ имали и иматъ тия тѣхни нѣща. Запознаваме се вкратцѣ както съ названията, така и съ съдържанията и прицѣвките на извършеното отъ тѣхъ. Сѣщото е и за ония, които сѣ велики въ други направления.

Думата ми е, разбира се, за право, вѣрно и безпристрастно написанитѣ биографии.

Блазѣ на ови младежъ или възрастевъ вече мжжъ у когото нѣкаква поквара не е угасила оня вкусъ, къмъ здравето, цѣлостното, хубавото, истинното и възвишеното. Такъвъ младежъ или мжжъ ще търси тогава удовлетворението на всички тѣзи нѣща въ дружбата на такива хора и човѣци, които ще поощряватъ всички тия добродѣтели; въ четенето на такива книги, които ще подхранватъ и отрастватъ тия добродѣтели; както и ще се ползва отъ всичкитѣ други искусства въ сѣщото направление. Такъвъ младежъ или мжжъ тогава, на какдѣто и да се обърне въ царството на велики души, които сѣ водили и побѣждавали свѣтътъ прѣзъ вѣкове на мракъ, и невѣжество и робство физическо и душевно, ще види, че на челата на тия велики думи е написана великата дума: *хора*. Борба съ злото, съ невѣжеството, съ мракътъ душевенъ, съ потисничество и за въстържествуването на доброто, правото, истинното, братството, любовта, справедливостта и тѣмъ подобни.

И тази е най великата поука и най великиятъ урокъ, който можемъ да извлѣчемъ и получимъ изъ живота на най великитѣ хора.

Добродѣтели, съвършени, велики и въ всѣко отношение образцови характери сѣ най-вече нуждни на свѣтътъ и за тия добродѣтели и за тия характери ние ~~зимаме поуки и настрѣчения отъ всички ония човѣци,~~ които сѣ притежавали подобни добродѣтели и характери, борили сѣ за тѣното притежаване и запазване.

Какво ни остава на насъ обикновенитѣ хора и жители на тази земя? Да изучаваме тия характери, тия хора, и да се стараемъ да се повлияваме и поучаваме отъ тѣхъ, като не забравиме, че можемъ да ходимъ и по стѣпките имъ.

Толстой за войната.

„Ще забиятъ камбани, ще се облѣкатъ въ позлатени дрехи свещеници и ще почнатъ да се молятъ за убийство. И ще се започне пакъ старата, отдавна извѣстна, ужасна работа. Ще се разпѣтатъ вѣстникари, които подъ видъ на патриотизмъ, ще разпалватъ хората къмъ венализъмъ и убийство, радвайки се, че получаватъ двоенъ приходъ. Ще се разшаватъ радостно фабриканти, търговци и доставчици на военни припаси, очаквайки двойни печалби. Ще потриятъ рѣцѣ разни чиновници, дебейки възможността да откраднатъ повече отколкото обикновено крадатъ. Ще се разпѣтатъ военнитѣ началства, които получаватъ двойни заплати и порционни, и които се намѣсатъ да получатъ за убийство на хора разни високо цѣними отъ тѣхъ джунжурни — ленти, кръстове, галуни и звѣзди. Ще се разпѣтатъ бездѣлни господа и дами, записвайки се отропо въ Червения Кръсть, готвейки се да прѣвързватъ тѣзи, които

ще убиватъ тѣхнитѣ мжже и братя и въобразявайки си, че сѣ това тѣ вършатъ едно истинско християнско дѣло.

И като заглупаватъ въ душата си отчаянието съ пѣсни, развратъ и ракия, ще се повлѣкътъ, откъснати отъ мирния трудъ, отъ своитѣ жени, майки и дѣца — хора, стотини хиляди прости, добри хора съ убийни оръдия въ рѣцѣ, вататѣкъ, какдѣто ги подгонятъ. И ще ходятъ, ще търнятъ стидове, гладъ, болести и ще умираатъ отъ болести и най-послѣ ще почнатъ да ги избиватъ съ хиляди, и тѣ ще избиватъ съ хиляди (безъ да знаятъ защо) хора, които никога нито сѣ виждали, ни нѣщо лошо сѣ имъ сторили и не могатъ имъ стори.

И когато болнитѣ, раненитѣ и убититѣ станатъ толкова много, че никой не може да ги събере, и когато въздухътъ се до тамъ осмърди отъ това разцанано пушѣчно месо, че и самото началство почне да се гнуси отъ това, тогава спиратъ за малко работата, вдигатъ надрѣзъ — нѣтри раненитѣ, приврзватъ ги, стоварятъ болнитѣ на купища дѣ какъ попадне, а убититѣ зариватъ, като ги засипватъ съ варъ; и пакъ повеждатъ тѣлпата измамени и ги водятъ дотогазъ, докато това вѣщо не омръзне на тѣзи, които сѣ измислили всичко това, или докато тѣзи, на които е било нужно, не получатъ всичко, което имъ е било нужно.

И пакъ ще подивѣятъ, ще се настървятъ и овѣрятъ хората и ще се намали въ свѣта любовта и настаналото вече похристиянчване на човѣчеството ще ритне назадъ съ десетки, стотици години. И пакъ тѣзи хора, на които това е изгодно, ще почватъ съ увѣреностъ да говорятъ, че ако е имало война, то значи, че тя е необходима и пакъ ще почнатъ да приготвятъ къмъ война бѣднитѣ поколения, като ги развързаватъ още отъ дѣтинството имъ.

Но кога ще се свърши това? И кога, най-послѣ, измаменитѣ ще се опомнятъ и кажатъ: „идете вие, безжалостни царе, микадовци, министри, митрополити, абати, генерали, редактори, аферисти и не знаемъ още какви, идете вие подъ гранатитѣ и куршумитѣ, а ние не искаме и нѣма да отидемъ“.

Опомнете се, брати, не слушайте вие на тѣзи злодѣи, които отъ дѣтството ни заразяватъ съ дяволския, противенъ на доброто и истината, патристически духъ, нуженъ само затова, за да ви лишатъ отъ имотъ, отъ свобода и отъ човѣшко достойнство, нито тѣзи стари лжжци, които проповѣдватъ война въ името на бога, измисленъ отъ тѣхъ, жестокъ, отмѣстителъ и изопаченъ отъ тѣхното лжжливо християнство, ни още по-малко тѣзи нови садукее, които въ името на науката и просвѣтага, съ едничкото желание да продължаватъ съществуващия редъ, събиратъ се на конгреси, пишатъ книги и държатъ рѣчи, като общаватъ да наредятъ добъръ и миренъ животъ на хората безъ тѣхнитѣ усилия. Не имъ вѣрвайте. Вѣрвайте сами на своето чувство, което ви казва, че вие сте не животни и не роби, а хора сводни отговорни за постѣпките си и слѣдоватено, не можащи да бѣдатъ убийци, ни по своя, воля, но по вината на распоредителитѣ, които живѣятъ отъ тия убийства. И стига само да се опомните, за да видите, колко ужасно и безумно е това, което вие сте вършили и вършите, и като видите, да прѣстанете да вършите това зло, което вие сами мразите и което ви погубва. А прѣстаните ли да вършите злото, което сами мразите, ще изчезнатъ

сами по себе си, безъ вашето усилие, като бухали отъ дневната свѣтлина, тѣзи сега властващи измамници, които изпървенъ ви развърпаватъ, а послѣ измъчватъ, и ще се сложатъ сами по себе си новитѣ човѣшки, братски условия на живота, които очаква извѣмоштелото отъ страдания, измъчено отъ измама и затънало въ неразрѣшимии противорѣчии, християнско човѣчество“.

ПОЩА

Г-нъ К. Рачевъ, книжаръ въ Балчикъ е нашия постоятелъ за Балчикъ и Каварна.

Г-нъ Ст. Гечевъ Севлиево. Благодаримъ за съвѣтитѣ. Стараемъ се въ това направление. Молимъ съобщете въ администрацията дали г. Ив. Д. Габловски е сѣдѣщъ съ Ив. Добревъ на когото изпращаме „Искрица“.

Г-нъ И. Т. — София. Не ни разбирате, или най-малко не искате да ни разберете. Да казвамъ истината, и да давамъ на всѣко дѣйствиe приличното нему име не е подигравка съ чуждитѣ чувства. Ний не водимъ полемики за каквито вий говорите. Защо се боите отъ острия езикъ? Зеръ, да кажешъ истината е остъръ езикъ! Вий, поне сте отъ новитѣ хора...!

Едно отъ многото писма до „Искрица“ — „Крайно ви благодаримъ за поканата. Съдържанието на „Искрица“ е чудесно; продължавайте въ сѣщия духъ. Приемете моитѣ искренни благопожелания.“ — В. М. Пловдивъ.

Г-нъ Ст. Обр. — Горня Орѣховица. Благодаримъ ви за подкрѣпата. Драго ни е, че намирате духовна храна въ „Искрица“. Мвoзина ни пишате сѣщото.

Г-ца Ст. П. — Сентъ Луисъ — Америка. Вашия трудъ да разпространявате „Искрица“ радва твърдѣ много редакцията. Ний искаме да достигнемъ цѣлата българска емиграция въ Америка, защото тя е наша и е мила намъ. Сторете колкото можете.

В. „Зорница“ — Пловдивъ. Видѣхме рецензията ви за „Искрица“. Благодаримъ и за толкозъ. Доста слаба, май поства. Натисне ли се болното мѣсто, винаги боли. Въ туй се състои обвинението противъ „Искрица“, че тя натиска тамъ, дѣто най-много боли. Но безъ болки нѣма оздравяване. А пъкъ ний искаме да видимъ нашия народъ здравъ физически, политически икономически и морално. Въ това направление ратуваме. То ще погълне жертви — това го знаемъ. Великитѣ дѣла искатъ жертви. Обаче що сж жертвитѣ прѣдъ висшия идеалъ? Да дадемъ животътъ си, не значи ли да го придобиемъ? Трѣбва да прогледнешъ за да разберешъ тази истина.

Г-жа П. — Бургасъ. Проводихме и трита бройове на записанитѣ абонати. Колкото за разписки не виждаме нужда. Сумата е толкозъ малка, че не заслужава голѣми формалности. Ний вѣрваме на абонатитѣ, нека и тѣ вѣрватъ насъ. За догодина, вѣроятно е, да направимъ. Благодаримъ за вашитѣ старания. Абонатитѣ сж увеличени съ едно голѣмо число. Навсѣкъдѣ „Искрица“ се посрѣща съ охота. Наистина направихме голѣма жертва — нека четцитѣ я оцѣнятъ. Тѣхната симпатия ще е наша разплата.

Г-нъ З. Видоловъ — Самоковъ. Изглежда, че студа отъ рано е дошълъ въ Самоковъ. Тѣй ли сж замръзнали Самоковци, та никаква проява не показватъ къмъ новъ

животъ. Поканете ученици и учители. Влѣзте мѣжду гражданиитѣ. Дайте шансъ да ги огрѣе „Искрица“. пратете имената на онѣзи които сж платили.

Г-ца М. А. — Самоковъ. Вашитѣ и на Г-ца Р. Ст. симпатии къмъ „Искрица“ сж насърчителни. Казвате че „нѣкои се плашатъ да не се подигне пожаръ отъ „Искрицитѣ“ — Съ страхливци пѣмаме работа. Ако пожара е нуженъ той ще избухне. Ний не знаемъ какво ни по-си врѣмето, обаче готови сме да стоимъ на всѣка цѣна въ защита на истината. Вий, които харесвате „Искрица“ дайте я въ по-вече рѣцѣ, за да ги стопли.

Г-нъ С. — Дубница. Въ писмото ви до редакцията казвате, че имало лѣжа въ статията на Миролюбовъ писана на вниманието на Ев. паст. Ами защо не посочите дѣ именно е лѣжата? Надраго сърдце ще печатимъ вашето опровержение, стига само да е добръ обосновано. Но, внимавайте като пазите кожата на овчара, да не излѣзе изъ подъ нея вѣлка. За сега нека ви напомнимъ само думитѣ на Исуса отпавени къмъ народътъ: „На сѣдалището Мойсеево сѣднаха книжницитѣ и фарисеитѣ; всичко, прочее, което ви рекатъ да пазите, пазете и правете; но по дѣлата имъ не правете, понеже говорятъ, а не правятъ“. На такивато казва Исусъ: „Горко ви, лицемери! Водители слѣпи!“.

Г-ца П. — Ямболъ. Въ идния брой ще има нѣщо по женски въпросъ. Тогава и вашето ще се помѣсти. Много сме благодарни, за вашитѣ старания да разпространяватъ „Искрица“. Ако всички настоятели укажеха такъва дѣйностъ „Искрица“ ще се чете отъ всѣки българинъ. Приемете повторно признателността на редакцията. Обърнете внимание: за други пътъ пращайте пощенски, а не гербови марки. Пишете ни имената които сж платили.

Обущарски магазинъ ХР. БОГДАНОВЪ улица „Царъ-Борисъ — Варна.

Прѣдставлява I-вата Кооперативна Обущарска фабрика ПРОГРЕСЪ — Габрове. Въ магазина сж складирани отъ сѣщата фабрика разни видове обуща изработени отъ солидни материали съ цѣна съвършено износна.

По порѣчка се изработватъ въ магазина обуща по вкусъ и желание.

Отъ магазина.

I-ва Българска фабрика за печати на ПЕРИКЛИ ГЕОРГИЕВЪ ВАРНА

Само въ тѣзи Фабрика се изработватъ модерни, дълготрайни и евтини печати.

ГОСТИЛНИЦА и МЛЪКАРНИЦА

„П А Р И Ж Ъ“

на

Марко П. Кара-Атанасовъ

Образцова

по чистота, качество на храната и умереност на цѣнятъ. Помѣщенieto е едно отъ най хигиеничнитѣ и удобни въ центъра на града съ парно отопление.

Посѣтете я и се убѣдете.

Л. РОЗЕНБЕРГЪ

ДАНТИСТЪ.

Вади, пломбира и прави изкуствени зѣби.

Работа, каквато може да бъде извършена само отъ майсторска рака

ул. „Драгоманъ“ № 48 — Варна.

ЕДИНСТВЕНА модерна инсталирана художествена фотография Задоволява всички вкусове по конкурсъ.

З. П. Жейновъ — Варна.

ОТКРИВА СЕ ПОДПИСКА

за девета (1912) година на

сп. „Майна и дѣте“

Списанието „майна и дѣте“ е единичното българско популярно списание, което учи родителитѣ какъ да отглеждатъ здрави и хубави дѣца. Списанието учи и самитѣ родители какъ да пазятъ своето здраве, защото само здрави родители и здрави сѣмейства отхраватъ здраво поколение.

Предплатилитѣ до 1 януарий 1912 год. абонати ще получатъ:

Десетъ книжки на списанието илюстрирани съ най-разнообразно и полезно четиво;

Шестъ безплатни премии и извънредни подаръци, отъ които:

Петъ изящни картини на хромова хартия и въ отдѣлна корица.

Една книга безплатна премия. Книгата ще бъде прочутото съчинение на Х. Лотци — „Твоето дѣте“.

Списанието „майна и дѣте“ заедно съ подарѣцитѣ и премиитѣ струва 2.50 лв. прѣдплата. За странство 3 лева. Сумата се праща съ пощенски записъ. Приематъ се и марки.

Записитѣ и писмата адресирайте така:

Списание „Майна и дѣте“ — София.

Пробни книги се пращатъ всѣкому.

Първа Българска бакърена фабрика

„ИДЕАЛЪ“

Янко Л. Зантопуловъ

ВАРНА.

Изработва най-нови фасони; френски, български и турски сѣдове отъ жѣдн, месингови, алуминиумни и жѣлѣзни издѣлия.

Нупува и продава: старъ бакъръ, цинкъ, олово и пиринчъ.

Жеко Н. Саблевъ — Варна.

Магазинъ на разни жѣлѣзари за постройка, инструменти и боджийство, всички видове земеделски машини система „ДИРИПГЪ“ като жетвадки, самовързачки, гребла, сѣячки, дискове и пр.

ПРОДАЖБА НА ЕДРО И ДРЕВНО.

Пияна отъ придворната фабрика

ROGS & VOIGT — Berlin.

Приятенъ и мелодиченъ гласъ.

Здрава конструкция.

Износни цѣни и писмена гаранция отъ фабриката.

Книжарница А. В. Велчевъ — Варна.

Внимание

Произвежда химически сапуненъ прахъ, и химическа вода, двѣтѣ сж много полезни за измиване на главата отъ пархутъ, за пране на горни и долни дрехи, като измиватъ каквито и да било лекета.

Първо химическо модерно боядисване на разни платове вълнени и други прѣжди.

Г. Н. Странджовъ — Варна.

Евтини и хубави дрехи

ще намѣрите при шивачницата на Рафаилъ Рахневъ улица „Драгоманъ“.

Който веднажъ поръча става постояненъ клиентъ.

Изработка на дрехитѣ удовлетворително.

Р. Рахневъ (шивачъ).

Печатница на Д. Тодоровъ и С-ие — Варна.